

DAGENS NÆRINGS LIV DØMT FOR BRUDD PÅ ÅNDSVERKLOVEN

Kunstkritikeren Jan Kokkin fikk medhold i kravet om tilleggshonorar for gjenbruk av hans artikler i digital form i ankesaken mot Dagens Næringsliv.

Borgarting lagmannsrett har fastslått at publisering på papir og utlegging av artikler på internett ikke er to sider av samme sak. Dommen er en viktig prinsippavgjørelse, som kan få betydning også for andre frilansskribenter.

I dommen heter det at det er et vilkår for elektronisk publisering at opphavsmannen samtykker i dette, og retten kom fram til at Jan Kokkin, som i ti år var tilknyttet Dagens Næringsliv som kunstanmelder, ikke hadde gjort dette.

En ensidig erklæring fra avisens side om rett til elektronisk publisering er ikke tilstrekkelig som avtale. Retten har kommet til at slik erklæring ikke gjelder overfor profesjonelle skribenter, men er rettet mot personer som ønsker å få inn leserinnlegg og lignende. Retten har vist til det såkalte spesialitetsprinsippet i Åndsverksloven, som anvendes ved tolking av uklare avtaler på opphavsrettens område, og fastslår at eventuell uklarhet må gå ut over oppdragsgiveren, i dette tilfelle Dagens Næringsliv.

Jan Kokkin har vært støttet av Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og forvaltningsorganisasjonen LINO. Dagens Næringsliv ble dømt til å betale Kokkin kr 60 000 i tilleggshonorar for de artiklene som er lagt ut på internett – noe som tilsvarer 100 kroner for hver artikkel. Dagens Næringsliv ble også dømt til å betale Jan Kokkins saksomkostninger.

Her følger dommen i sin helhet:

----DOM -----

Avsagt:

14.11.2005

Saksnr.:

04-033030ASI-BORG/02

Dommere:

Kst. lagmann

Anders Bøhn

Lagdommer

Ragnhild Dæhlin

Tilkalt dommer, tingrettsdommer

Svein Magnussen

Jan Kokkin

Hjelpeintervenient:

LINO – Skribentenes klareringstjeneste

Advokat Eirik Djønne

Advokat Eirik Djønne
mot
Dagens Næringsliv A/S
Advokat Vidar Strømme

Jan Kokkin krever fastsettelsesdom for at Dagens Næringsliv AS ikke har fått overdratt retten til å gjøre avisartikler han har skrevet for avisen tilgjengelige for allmennheten i elektronisk form, og han krever erstatning/vederlag for avisens urettmessige bruk. Jan Kokkin var ansatt som journalist i Norges Handels- og Sjøfartstidende, senere Dagens Næringsliv, fra juli 1982 til november 1990 da han sluttet for å gå over i ny stilling. Fra sommer/høst 1992 til 2001 var han engasjert som fast kunstkritiker i avisen på frilansbasis. I denne forbindelse hadde han tilgang til avisens lokaler og oppholdt seg der noen timer ca. en gang i uken for å skrive. Det ble ikke opprettet noen skriftlig avtale mellom partene om oppdraget. I perioden leverte Kokkin jevnlig artikler til avisen. Han fikk betalt pr. artikkel med et beløp som var noe varierende, men lå på omkring kr. 2.000. Kokkin leverte i alt 514 artikler til avisen i tiden 1992 til 2001.

I 1983 begynte Aftenposten å lagre redaksjonelt stoff i en database. I 1988 inngikk Aftenposten avtaler med Dagens Næringsliv og Kapital om at disse publikasjoners stoff også skulle legges inn i databasen. Basen fungerte som et elektronisk klipparkiv for de tre publikasjoners journalister, som hadde tilgang til stoff fra egen avis uten å måtte betale for det. De tre publikasjonene hadde også tilgang til hverandres stoff, men dette måtte det betales for. Basen ble kalt A-tekst, senere Mediarkivet.no.

Den 17. november 1988 ble det inngått en avtale mellom Dagens Næringsliv og redaksjonsklubben i avisen hvor det blant annet fremgår at datapublisering av artikler krever den enkelte journalists skriftlige samtykke. Det fulgte av avtalen at 50 prosent av det vederlag Dagens Næringsliv mottok for avisens stoff som ble datapublisert, skulle gå til Dagens Næringslivs redaksjonelt ansatte medarbeidere, fordelt likt pr. hode. Avtalen gjaldt bare de fast ansatte journalister. Det ble ikke inngått noen tilsvarende avtale med de frilansjournalister som var tilknyttet avisen.

Fra 1998/1999 ble det redaksjonelle stoffet i Dagens Næringsliv gjort tilgjengelig for allmennheten på Internett via DN.arkiv, i form av en abonnementsordning. På dette tidspunkt ble alle Kokkins artikler fra 1992 og fremover lagt inn der. Dagens Næringsliv har videre opprettet egne selskaper som tar seg av forskjellige publiseringer på Internett, men det er ikke nødvendig å komme inn på disse i saken her. Dog skal det nevnes at DN Åjour ble startet i 1997, senere kalt DN.no. Dette er en nettavis som drives av et eget selskap. Det er opplyst at ingen av Kokkins artikler er blitt lagt inn i DN.no.

I februar 1999 ble Kokkin og andre frilansere i Dagens Næringsliv forelagt forslag til avtale med følgende ordlyd:

Freelancere og elektronisk publisering i Dagens Næringsliv

Alle artikler som trykkes i Dagens Næringsliv blir også publisert elektronisk og lagres i vårt elektroniske arkiv.

Enhver avtale om salg eller fri overgivelse av redaksjonelt stoff til avisen er derfor samtidig en aksept for at materialet kan publiseres og videreselges elektronisk uten ytterligere krav på vederlag.

Kokkin sendte følgende svar til Dagens Næringsliv ved brev av 10. mars 1999: Viser til forelagt kontrakt om avståelse av honorarkrav ved publisering av stoff i elektroniske medier.

Med henvisning til Frilansavtalens paragraf 7 der det heter: "Hvis ikke annen avtale er truffet, er publiseringen begrenset til én gang" vil undertegnede kreve et tillegg på 15 prosent av honoraret ved publisering av stoff i DN Ajour. Det er også rimelig med en viss kompensasjon for stoff som legges inn i avisens arkivdatabase

Honorering av stoff i DN Ajour bør ha tilbakevirkende kraft og gjelde fra internettavisens oppstart.

Undertegnede ønsker at det opprettes en skriftlig kontrakt mellom partene.

Det kom ikke noe skriftlig svar på dette brevet. Kokkin fortsatte å levere artikler til Dagens Næringsliv, som benyttet disse og betalte Kokkin tilsvarende honorarer som før.

Den 12. mars 2001 tilskrev advokat Eirik Djønne Dagens Næringsliv på vegne av Kokkin og framsatte krav om betaling av 25 prosent av Kokkins opprinnelige honorar for de artikler som er eller har vært publisert i elektronisk versjon.

Dagens Næringsliv avviste kravet, og den 10. mai 2002 tok Kokkin ut forliksklage mot avisen. Da det ikke kom til noen enighet mellom partene, tok Kokkin ut stevning mot Dagens Næringsliv 6. mai 2003 med påstand blant annet om erstatning/vederlag for elektronisk publisering av hans artikler, med kr. 250.000.

Oslo tingrett avsa dom i saken 25. april 2004 med slik domsslutning:

1.Dagens Næringsliv AS frifinnes.

2.Jan Kokkin tilpliktes å betale saksomkostninger til Dagens Næringsliv AS med kr. 109.000,--ethundreognitusen – innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen, med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente etter loven om rente ved forsinket betaling, fra forfall til betaling skjer.

Jan Kokkin påanket i rett tid tingrettens dom til lagmannsretten, og har for lagmannsretten nedlagt slik endelig påstand:

1.Dagens Næringsliv AS har ikke fått overdratt rett til, selv eller ved tredjemann, å gjøre Jan Kokkins artikler tilgjengelig i elektronisk form for allmennheten.

2.Dagens Næringsliv AS dømmes til å betale Jan Kokkin erstatning eller vederlag inntil kr. 250.000 fastsatt etter rettens skjønn med tillegg av morarenter fra forfall.

3.Jan Kokkin tilkjennes saksomkostninger for tingrett og lagmannsrett med tillegg av morarenter fra forfall.

Dagens Næringsliv har tatt til motmæle og har nedlagt slik endelig påstand:

1.Tingrettens dom stadfestes.

2.Jan Kokkin og LINO betaler in solidum Dagens Næringsliv AS' saksomkostninger for lagmannsretten, med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente, fra forfall til betaling skjer.

Ankeforhandlingen ble avholdt i Oslo 13. og 14. oktober 2005. Jan Kokkin var til stede og avga forklaring. Det ble også mottatt forklaring fra Dagens Næringslivs representant, redaktør Gry Egenes. Det ble avhørt ytterligere fire vitner, herunder hjelpeintervenientens representant, daglig leder Mads Liland. Dokumentasjonen fremgår av rettsboken. Saken står i det vesentlige i samme stilling for lagmannsretten som for tingretten, dog slik at ankemotparten ikke har nedlagt påstand om at Kokkins påstand punkt 1 skal avvises. Den ankende part, Jan Kokkin, har med tilslutning av hjelpeintervenienten, i det vesentlige anført:

Det følger av åndsverkloven §§ 1 og 2 at den som skaper et åndsverk, har opphavsrett til verket, og at opphavsmannen har enerett til å råde over det, blant annet ved å gjøre det tilgjengelig for allmennheten.

Kokkin har bare gitt samtykke til publisering i papirform, dvs. i avisen. Publisering av artiklene til allmennheten i elektronisk form, krever særskilt samtykke, hvilket Kokkin ikke har gitt. Det foreligger således et rettsbrudd når Dagens Næringsliv har publisert artiklene i elektronisk form. Videre har Dagens Næringsliv ulovlig overdratt slik rett til tredjemann – til selskapet Mediarkivet.no AS.

Det bestrides at Kokkin har gitt et stilltiende samtykke. Han var ikke kjent med utleggingen av hans artikler på Internett, hadde begrenset kunnskap om den elektroniske utviklingen og søkte selv lite på nettet i sin virksomhet. Da Kokkin ikke var medlem av verken Journalistlaget eller Norsk Faglitterær Forfatterforening i den aktuelle periode, fikk han heller ikke særlige opplysninger gjennom organisasjonene. Han var ikke fast ansatt, og var dermed ikke part i avtaler som måtte være inngått mellom Dagens Næringsliv og de fast ansatte journalistene.

Tekstboksen som har vært inntatt i Dagens Næringsliv siden 1997 om at avisen forbeholder seg rett til å lagre og utgi i elektronisk form leserbrev etc, har ingen betydning for Kokkins rettigheter. Kokkin var i en annen situasjon, idet han regelmessig, etter avtale, leverte kunstanmeldelser og kunstreportasjer. Slikt stoff kommer i en helt annen stilling enn tilfeldige leserinnlegg.

Dersom retten skulle finne at avtalen mellom Dagens Næringsliv og Kokkin er uklar, kommer åndsverkloven § 39 a til anvendelse. Det følger av bestemmelsen at avtalen skal tolkes i opphavsmannens favør dersom den er uklar.

Kokkins krav er ikke foreldet. Prinsipalt hevdes at Dagens Næringslivs utgivelse i elektronisk form er et rettsbrudd. Det foreligger en vedvarende krenkelse, og i en slik situasjon inntreffer ikke foreldelse.

Subsidiært anføres at dersom retten skulle komme til at det er inngått en avtale om at Kokkins stoff kan publiseres elektronisk, men mot særskilt vederlag, er kravet om tilleggshonorar likevel ikke foreldet. Foreldelsesloven § 9 kommer til anvendelse. Når det gjelder kravets størrelse, kreves det 25 prosent tilleggshonorar av de beløp Kokkin har fått utbetalt som godtgjørelse i den aktuelle periode.

Ankemotparten, Dagens Næringsliv AS, har i det vesentlige anført:

Den opprinnelige, muntlige avtale med Kokkin om å levere artikler må anses å omfatte at artiklene kunne legges i det databaserte arkivet. Tilleggsavtale var ikke nødvendig – heller ikke i forhold til den videre utvikling av de elektroniske tjenester. At artikler i avisen ble lagt

på Internett, må ses som en naturlig utvikling og en integrert del av publiseringen av stoffet i avisen.

Kokkin må uansett anses for å ha samtykket – i hvert fall stilltiende - i at Dagens Næringsliv kunne publisere hans artikler elektronisk.

Spørsmålet om Kokkin har gitt samtykke må løses ved tolkning og utfylling av den muntlige avtale mellom Dagens Næringsliv og Kokkin.

Dagens Næringsliv har konsekvent gitt klar beskjed til Kokkin og andre i lignende situasjon om at avisen forutsetter at det er gitt samtykke til elektronisk publisering, og at vederlaget for slik bruk er innbakt i den godtgjørelse som frilansjournalistene til enhver tid har fått. Ved fortolkningen må det videre legges vekt på at Kokkin var en profesjonell aktør. Det må stilles krav om at han følger med i utviklingen, og med hans bakgrunn i avisen er det ikke trolig at han var ukjent med bruken av elektroniske midler i avisbransjen. I denne forbindelse vises til Borgarting lagmannsretts dom i RG 2003 side 168 (Løberg-dommen). Avtalen mellom partene er tilstrekkelig klar til at spesialitetsprinsippet i åndsverkloven § 39 a ikke får betydning. Spesialitetsprinsippet må nyanseres etter hvilken verkstype man står overfor. Det vises til Ragnar Knoph: Åndsretten (1936) side 140-141. Det skal lite til før det må tolkes inn i en avtale at samtykke foreligger når det gjelder verk i det nedre område for hva som anses for beskyttede verk. Det vises også til Danmark Høyesteretts dom av 22. januar 1974, den såkalte Soya-dommen.

Selv om Kokkin ikke var medlem av Journalistlaget og ikke var fast ansatt i avisen, må han sammenlignes med de fast ansatte. I denne forbindelse vises til NOU 1985:6 om Arbeidstakers opphavsrett, side 8, annen spalte. Det fremgår her at den store hovedregel er at arbeidsgiveren har opphavsrett til det de ansatte produserer i sitt arbeid når de nettopp er ansatt for å frembringe åndsverk. Denne regelen har betydning for avtaleforholdet i saken her.

Reelle hensyn taler også for at Kokkin må anses for å ha samtykket i elektronisk publisering. Dersom avisen må ta ut artikler fra sitt arkiv på grunn av manglende samtykke, blir det huller i dette. I denne forbindelse vises til Norsk Journalistlags skriv om spørsmål om opphavsrett av 23. februar 2004, hvor det fremgår at nettutgaver etter hvert er blitt en så vanlig integrert del av avisens utgivelse, at det kan være vanskelig å nå fram med synspunktet om at man ikke har samtykket hvis det ikke på forhånd er tatt forbehold eller det foreligger avtale.

Det må legges betydelig vekt på at Kokkin har hatt kunnskap om at artiklene ble lagret og publisert elektronisk fra 1998. Fra 1997 har nemlig vilkårene om elektronisk publisering stått på trykk i avisen hver dag. Forbeholdet i avisen retter seg også mot Kokkin. Kokkin var nærmest til å si fra at han ikke ville at artiklene skulle publiseres elektronisk når han leverte den enkelte artikkel – han var hele tiden kjent med hva Dagens Næringslivs syn var. Kokkin må dessuten ha risikoen for at det ikke ble satt opp noen avtale mellom partene.

Subsidiært anføres at vederlagskravet på kr. 250.000 er alt for høyt. Det må tas utgangspunkt i journalistavtalen fra 2002 – 2004 hvor det nevnes et årlig vederlag på kr. 2.000 for videre utnyttelse når det gjelder ansatte journalister. Det er grunn til å tro at det har vært lite søking etter Kokkins artikler. Abonnentene på tjenesten er først og fremst næringslivsorientert. Vederlaget må bli et helt ubetydelig beløp. Atter subsidiært anføres at Kokkins krav er foreldet.

Lagmannsretten bemerker:

Det følger av åndsverkloven § 2 første ledd at opphavsmannen har enerett til å råde over sitt verk "ved å fremstille eksemplarer av det og ved å gjøre det tilgjengelig for almenheten, i opprinnelig eller endret skikkelse, i oversettelse eller bearbeidelse, i annen litteratur- eller kunststart eller i annen teknikk". I saken her har Kokkin gitt Dagens Næringsliv rett til å publisere artiklene i avisen mot betaling. Spørsmålet i saken er hvorledes avtalen skal forstås når det gjelder retten til elektronisk publisering.

Lagmannsretten har forstått Dagens Næringsliv slik at avisen mener elektronisk publisering nærmest er en selvfølge – at publisering i papirutgaven og utlegging på Internett er to sider av samme sak. Lagmannsretten kan ikke slutte seg til denne oppfatning. Etter lagmannsrettens syn er det et vilkår for elektronisk publisering at Kokkin også har samtykket i dette.

Det foreligger ikke noen skriftlig avtale mellom partene. Problemstillingen blir da hva som kan utledes av omstendighetene rundt avtalen og særlig av de etterfølgende forhold, når det gjelder spørsmålet om rett til elektronisk publisering. Det fulgte av spesialitetsprinsippet i åndsverkloven § 25 annet punktum, slik loven lød før lovrevisjonen i 1995, og nå av § 39 a, at når opphavsmannen har overdratt rett til å bruke verket på en bestemt måte eller ved bestemte midler, har erververen ikke rett til å gjøre det på andre måter eller ved andre midler. Bestemmelsen forstås slik at erverver får de rettigheter og beføyelser som følger direkte av avtalen, mens opphavsmannen beholder de øvrige rettigheter og beføyelser. Det vises blant annet til Olav Torvund: Opphavsrett i oppdragsforhold, Nordisk Immaterielt Rättsskydd 1999, side 128 og avgjørelsen inntatt i Rt. 2001, side 872 (frimerke-dommen). Spesialitetsprinsippet innebærer videre at uklare avtaler skal tolkes restriktivt i opphavsmannens favør. Det er derfor oppdragsgiver – Dagens Næringsliv i saken her - som har særlig interesse i klare avtaler. Kokkins artikler ble fortløpende lagt inn i den "gamle" A-tekst basen fra han begynte å levere artikler i 1992. Kokkin har fremholdt at han var uvitende om dette. Han har opplyst at han skrev sine artikler i gjennomsnitt noen timer hver uke på datamaskin i avisens lokaler, men har forklart at han aldri har søkt i A-tekst i denne forbindelse. Dagens Næringsliv har reist tvil om Kokkin har kunnet unngå å vite at hans artikler var lagt inn i basen, og har vist til at han må ha hatt kunnskaper om dette fra sin tid i avisen som fast journalist samt gjennom samtaler med ansatte i avisen. Det er ikke nødvendig å ta stilling til spørsmålet om Kokkins eventuelle kunnskap, da lagmannsretten ikke kan se at forholdet får betydning i saken. Det er ikke omstridt at utleggingen på A-tekst ikke ble tatt opp mellom partene i perioden 1992 til ca. 1998. Kokkin bygger heller ikke noe økonomisk krav på utleggingen av artikler i denne perioden. Videre finner lagmannsretten at forholdene i perioden ikke har noen betydning for vurderingen av avtaleforholdet mellom partene på det tidspunktet Dagens Næringsliv gjorde avisens stoff, herunder Kokkins artikler, tilgjengelig på Internett fra 1998/1999. Det er utleggingen av artikler på dette tidspunkt og fremover som Kokkin bygger sitt krav på.

Etter lagmannsrettens oppfatning er det klart at den økte utbredelsen av Internett i Norge på slutten av 1990-tallet innebar en ny situasjon. I denne forbindelse viser lagmannsretten til vitneforklaringen fra professor Jon Bing, hvor han blant annet redegjorde for den raske utviklingen av Internett på 1990-tallet som muliggjorde kommersiell utnyttelse av stoffet. Opphavsmennenes organisasjoner engasjerte seg tidlig i rettighetsproblematikken. Allerede 20. januar 1989 inngikk Aftenposten avtale med forfatterorganisasjonene om publisering av artikler til publikum fra det datamaskinbaserte informasjonssystem. Det fulgte av avtalen at forfatteren skulle ha ekstra vederlag for slik bruk av stoffet. Videre viser

lagmannsretten til den ensidige erklæring fra forfatter- og journalistorganisasjonene m. fl. av 13. desember 1999. Det fremgår her at medlemmene anser seg ubundet av ensidige og generelle erklæringer om tilegnelse av opphavsrettigheter, og at det må inngås avtale om rettighetene med den enkelte opphavsmann, eventuelt med en organisasjon som har fullmakt til å forvalte slike rettigheter. Etter dette finner lagmannsretten at det ikke kan være tvilsomt at Dagens Næringsliv – som en sentral avis – var klar over spørsmålet om opphavsmannens rettigheter i forbindelse med elektronisk publisering.

At etableringen av Dagens Næringslivs internettjenester i 1998/99 representerte en ny situasjon med behov for å fastslå hvordan rettighetsspørsmålet skulle reguleres, også i forhold til frilansjournalister, viser det faktum at avisen sendte ovennevnte avtaleutkast av februar 1999 til sine frilansmedarbeidere, herunder Kokkin, som svarte slik som fremgår av hans ovenfor siterte brev av 10. mars 1999 hvor han krever avtale og betaling for bruken. Det er på det rene at Kokkin ikke fikk noe skriftlig svar på dette brevet. Det er på det rene at det heller ikke ble inngått noen muntlig avtale om publisering på Internett i de to møter Kokkin har hatt om saken med henholdsvis sjefredaktør Kåre Valebrokk og redaktør Gry Egenes.

I lys av det ovenstående finner lagmannsretten at det må legges til grunn at det ikke er inngått noen avtale mellom partene om at Kokkin har samtykket til publisering av sine artikler på Internett, verken mot eller uten vederlag.

At Kokkin etter sitt brev av 10. mars 1999 fortsatte å levere artikler til avisen, kan ikke ha noen avgjørende rettslig betydning slik Dagens Næringsliv hevder. Etter lagmannsrettens mening kan ikke Dagens Næringsliv høres med at Kokkin ved å fortsette å levere artikler, må anses for stilltiende å ha akseptert avisens standpunkt. Partene kjente hverandres standpunkter, og forholdet kan like gjerne ses slik at Dagens Næringsliv ved å fortsette å motta artiklene og publisere dem på Internett, hadde akseptert Kokkins krav om honorar. Etter lagmannsrettens mening kan Dagens Næringsliv heller ikke høres med at Kokkin må anses for å ha godtatt den ensidige erklæringen – kolofonen - som har stått trykket i Dagens Næringsliv siden september 1997. Det fremgår av denne at avisen betinger seg retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form og at debattinnlegg ikke honoreres. Slik lagmannsretten ser det, hadde Kokkin, som hadde en fast avtale med avisen om å levere kunstanmeldelser mot betaling, ikke grunn til å oppfatte denne meldingen som rettet til seg. Erklæringen må forstås slik at den er rettet mot personer som ønsker å få inn leserinnlegg og lignende, og ikke gjelder for profesjonelle skribenter som har avtale med avisen om levering av artikler mot betaling. Det er ingen rimelig grunn til at Dagens Næringsliv skulle kunne unnlate å klargjøre det rettighetsmessige forholdet til sin frilansjournalist under henvisning til denne erklæringen. Lagmannsretten vil til støtte for sitt syn også vise til det som er bemerket ovenfor om spesialitetsprinsippet - at eventuell uklarhet må gå utover oppdragsgiveren - i dette tilfellet Dagens Næringsliv, jf. åndsverkloven § 39 a. Saksforholdet i den ovennevnte avgjørelse i RG 2003 side 168 ligger annerledes an enn saken her.

Lagmannsretten tilføyer at Dagens Næringslivs argumentasjon knyttet til informasjonsfrihet og behovet for at publikum gis tilgang til mest mulig fullstendige arkiver, har liten vekt. Slike hensyn ivaretas ved at det inngås klare avtaler om bruk og vederlag. Etter dette finner lagmannsretten at Dagens Næringslov har begått et rettsbrudd overfor Kokkin ved å ha publisert hans artikler på Internett uten samtykke og uten å ha betalt ham for det. Kokkin har krav på erstatning for den skaden som er voldt, jf. åndsverkloven § 55, jf. § 54. Det følger av bestemmelsene at Kokkin har krav på erstatning etter de alminnelige erstatningsregler.

Dagens Næringsliv har subsidiært anført at Kokkins krav er foreldet. Lagmannsretten bemerker at Kokkins krav som nevnt bygger på at det foreligger et rettsbrudd fra Dagens Næringslivs side. Kravet har riktignok sin bakgrunn i avtaleforholdet mellom partene, og det kan reises spørsmål om det da "springer ut av kontrakt", jf. foreldelsesloven § 9 nr. 3, og dermed reguleres av § 3. I den grad utleggingen av Kokkins artikler i DN.arkiv på Internett innebærer en gjennomtenkt vurdering fra avisens side av at dette var rettmessig etter avtalen mellom partene, innebærer den en rettsvillfarelse. Dette kunne isolert sett tale for at foreldelsesreglene om "mislighold", jf. § 3 nr. 2, kom til anvendelse. Når en medkontrahents erstatningsbetingende atferd mer har karakter av å stå på egne ben, uavhengig av avtalen, kan det derimot være naturlig å vurdere foreldelse etter reglene i § 9, jf. Rt. 2000 side 679 med henvisning til Rt. 1998 side 740.

Etter lagmannsrettens mening gjør kravets karakter av rettsbruddsansvar, avledet av den strafferettslige beskyttelsen av opphavsretten i åndsverkloven § 54, at det er mest naturlig å anse foreldesspørsmålet for å bli regulert av foreldelsesloven § 9. Kokkins artikler ligger fortsatt i Dagens Næringslivs base på Internett, slik at det foreligger en fortsatt krenkelse av opphavsretten som ikke er opphørt. Foreldelse er da ikke skjedd, jf. foreldelsesloven § 9 nr. 2 første punktum, Ot. prp. nr. 38 (1977-78) til foreldelsesloven side 61 og Høyesteretts bemerkning i avsnitt 62 i Rt. 2005 side 41 (Napster-dommen). Etter dette avsier lagmannsretten fastsettelsesdom for at Dagens Næringsliv ikke har fått overdratt rett til, selv eller ved tredjemann, å gjøre Kokkins artikler tilgjengelig i elektronisk form for allmennheten. Det følger av retets syn på saken at "allmennheten" også omfatter tilgjengeliggjøring gjennom avtale i det enkelte tilfelle, for eksempel i form av abonnementsavtaler.

Når det gjelder erstatningskravet, finner lagmannsretten at fastsettelsen må bli svært skjønnsmessig. I sitt brev 10. mars 1999 krevde Kokkin "en rimelig kompensasjon". Det tas utgangspunkt i det obligasjonsrettslige prinsipp om at dersom partene ikke har avtalt prisen, skal det betales gjengs pris på avtaletiden for så vidt prisen ikke er urimelig. Denne bestemmelse er blant annet nedfelt i kjøpsloven § 45. Det er opplyst i saken at journalist Lars Elton som skrev i VG, fikk betalt 25 prosent av opprinnelig honorar for elektronisk publisering. Det følger av ovennevnte avtale mellom Aftenposten og Norsk Faglitterær Forfatterforening av 20. januar 1989 at det på angjeldende tidspunkt ble betalt kr. 20 pr. artikkel for å ha denne på nettet i tre år. I Journalistavtalen fra 2002 – 2004 fremgår det at det for fast ansatte journalister skal betales kr. 2.000 pr. år dersom tredjepart kan hente ut lagret stoff fra Internett. Kokkin har i perioden levert i alt 514 artikler til Dagens Næringsliv og fikk omkring kr. 2.000 i honorar pr. stk. Lagmannsretten finner skjønnsmessig å kunne sette erstatningen til kr. 100 pr. artikkel. Erstatningsbeløpet settes etter dette til kr. 60.000. Ved fastsettelsen er det tatt hensyn til at Kokkin har hatt rentetap ved ikke å få honoraret tidligere.

Når det gjelder spørsmålet om saksomkostninger, er situasjonen at Kokkin har krevet erstatning etter rettens skjønn, begrenset oppad til kr. 250.000, og har fått tilkjent kr. 60.000. Saken kan i et slikt tilfelle anses som helt vunnet for Kokkin, jf. for eksempel Rt. 1994 side 1018 og Rt. 1993 side 1107, selv om Kokkins påstand i fastsettelsessøksmålet har vært endret noen ganger under sakens behandling. I den grad saken bør anses for å være dels vunnet og dels tapt, og saksomkostningsspørsmålet dermed skal avgjøres etter tvistemålsloven § 180, annet ledd jf. § 174 både for tingrett og lagmannsrett, mener lagmannsretten under enhver omstendighet at § 174, annet ledd bør komme til anvendelse slik at Dagens Næringsliv pålegges å erstatte Kokkins saksomkostninger i sin helhet både for tingretten og lagmannsretten. De vesentlige utgiftene ved saken er voldt av

tvisten om det overhodet skal betales vederlag, som Dagens Næringsliv har tapt.

Advokat Eirik Djonne har fremsatt omkostningskrav for lagmannsretten med til sammen kr. 111.127, 50, hvorav kr. 70.000 er salær, kr.17.500 er merverdiavgift av dette beløp, kr. 3.847,50 er utgifter inklusive merverdiavgift og kr. 19.780 er rettsgebyr. Lagmannsretten fastsetter omkostningene i samsvar med oppgaven. For tingretten fremla advokat Djonne omkostningsoppgave med kr. 117.860 hvorav kr. 103.800 var salær, inklusive merverdiavgift. Lagmannsretten fastsetter omkostningene i samsvar med oppgaven. Hjelpesinterventen har ikke lagt ned påstand om å bli tilkjent saksomkostninger.

Dommen er enstemmig.

D o m s s l u t n i n g :

1.Dagens Næringsliv AS har ikke fått overdratt rett til, selv eller ved tredjemann, å gjøre Jan Kokkins artikler tilgjengelige i elektronisk form for allmennheten.

2.Dagens Næringsliv AS betaler til Jan Kokkin 60.000 – sekstitusen – kroner innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av denne dom med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall og til betaling skjer.

3.I saksomkostninger for lagmannsretten og tingretten betaler Dagens Næringsliv AS til sammen 228.987 – tohundreogtjueåttetusennihundreogåttisju - kroner til Jan Kokkin innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av denne dom med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall og til betaling skjer.

Anders Bøhn
Ragnhild Dæhlin
Svein Magnussen

Ikke begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse